

tőzsdén kötötték és a kötlevelben az áruüzleti szokásokra nincs hivatkozás. Felperes egy részvénytársaság, alperes terménykereskedő volt az adott perben.

A munkásbiztosítás bíróság hatásköre. A Kuria P. VI. 5384/924. sz. határozatával kimondotta, hogy nemcsak az alkalmazottnak, hanem az elhalt alkalmazott hátramaradt hozzátartozójának az igénye is a munkásbiztosítási bíróság hatáskörébe tartozik. A Kuria határozata szerint:

„A felebbezési bíróság helyesen értelmezte az 1921: XXXI. t.-c. 15. §. 2. pontja rendelkezését akként, hogy nem csupán az alkalmazott kártérítési igénye tartozik a munkásbiztosító bíróság hatáskörébe, hanem az a kártérítési igény is, amelyet az elhalt alkalmazott hátramaradt hozzátartozója indít.

A szóban forgó kártérítési igény megállapítására vonatkozó, az 1907: XIX. t.-c. 82. §-ában foglaltak rendelkezést és ugyane törvénynek az igényjogosultak felsorolására kiterjedő 71—73. §-ai intézkedéseit a fentebb hivatkozott törvényhellyel összevetve ugyanis arra az eredményre kell jutni, hogy valamennyi igényjogosult kártérítési igénye a munkásbiztosító bíróság hatáskörébe van utalva, mert nem tehető fel, hogy a külön bíraskodást intézményesen szabályozó törvény a teljesen azonos jogalpból eredő követelések tekintetében a bírói hatáskört az igényjogosultaknak csupán egy csoportjára állapította volna meg, ami által a kétségtelenül célba vett egyöntetű eljárás meghiusítva volna és az eljárási törvény az anyagi törvénnyel sem állana összhangba.

A törvény szellemének tehát az a magyarázat felel meg, amely szerint az alkalmazott hátramaradt hozzátartozójának kártérítési igénye is a munkásbiztosító pénztár hatáskörébe tartozik,

annál inkább, mert úgy az alkalmazottnál, mint hátramaradt hozzátartozójánál a kárigeny jogalapja ugyanaz s így a hozzátartozó az alkalmazott jogutódjának minősítendő, akire nézve ugyanaz a bírói hatáskör, mint a jogelődre.

Ilykép nincs jelentősége annak, hogy az 1921: XXXI. t.-c. 15. §. 2. pontjában csak az alkalmazott van megnevezve, míg a 11. §. 1. pontjában az alkalmazott hozzátartozói is fel vannak említve.“

Az indokolásban kifejtett álláspont egyébként a munkaügyi bíraskodás területén a mult számunkban (305. l.) ismertetett rendelettel kifejezetten tételes joggá vált.

A valuta értéktelődások hatása a kényszeregyezségi eljárásban. Koronánk romlása és ezzel párhuzamosan az idegen valuták árfolyamemelkedése a gazdasági élet és a jog számos olyan területén is mélyreható változásokat idézett elő, amely változások eddig a jogirodalmi művelőinek figyelmét csupán incidentaliter, pillanatnyilag kötötték le, így például a kényszeregyezség terrenumán is. Habár a korona időközbeni stabilizálása nyugvópontra juttatta és quasi méregfogatól fosztotta meg, a felmerült súlyos ellentétek jórészt, mégsem lehet teljesen érdektelen a visszapiillantás az elmúlt évek ezirányu jogfejlődésére, azokra a megoldásokra, amelyeket a felek egyezségi akarata és a jóváhagyásban jelentkező bírói gyakorlat, a törvényhozó által teljesen magára hagyatva rövid tapogatózás után jól-rosszul megtalált. Miként emlékezetes, az 1920—1921.

években — bár a korona romlása a Hegedüs éra epizódját leszámítva, ekkor már állandó folyamatot képezett és nagy méreteket öltött, — joggyakorlatunk a valorizációt még egyáltalában nem ismerte; ez csak ezután kezdett lassanként tért hódítani, legelőször az értékbiztosításnak, az ügyekben kikötött valorizációnak a jog által történő elismerése, bírói uton érvényesíthetése formájában. Az is köztudomású tény, hogy ez időben az idegen valuta forgalma nagyban és egészben még szabad volt, azt venni, eladni, sőt külföldre vinni is relative könnyen lehetett. Ily körülmények között, ha valamelyik kényszeradósnak részint magyar koronákban, másrészt külföldi értékálló valutában érdekelt hitelezői voltak, ezek között a kényszeregyezségi eljárás ama legfőbb elve és szabálya, hogy a külön kielégítésre nem jogosított, ugynevezett normál hitelezők *egyenlő* elbánásban részesüljenek, nem érvényesülhetett volna, mert míg a külföldi, értékálló valutában érdekelt hitelezők megkapták volna az időmulás ellenére a maguk teljes quotális értéküket pl. követelésüknek valóságos 40% át, addig a magyar koronákban érdekelt hitelezők a kényszeregyezségi eljárás hosszadalmassága, a quotáknak több részletben, hosszabb időközökben beálló esedékessége és az ezen idő alatt bekövetkezett koronaromlás folytán csak névleg kaptak 40%-ot, tényleg ennek csupán egy kis töredékértéket. A korona-koronaelmélet, a Nomináltheorie így került ellenétbe a kényszeregyezségi eljárás egyik legfőbb elvével. Emellett figyelembe volt veendő, hogy a szanalás időpontjáig, sőt annak első periódusában is folyamatba tett kényszeregyezségi eljárások főoka éppen abban rejlett, az adósok éppen azért voltak kénytelenek ez eszközöz nyulni, mert az idegen valuták ára rohamosan emelkedett, tehát az az adós, aki külföldről hitelbe, idegen valutáért vásárolta az árut, viszont belföldön magyar koronákért adta tovább ugyancsak hitelbe és a vételárakat hónapok mulva valorizálatlanul kapta meg, az így befolyt összegekből képtelen volt az idegen valutákat beszerezni, hacsak azokra fix áron előre le nem fedezte magát. Lényegileg tehát az esetek legnagyobb részében az idegen pénzzolgáltatásokat illetőleg gazdasági lehetetlenülés állott elő és ez a situáció maradt volna fenn többé-kevésbé akkor is, ha az adósnak külföldi pénzneemben fennálló tartozásainak akárcsak egy nagyobb 30—40%-os hányadát kellett volna effektíve az illető külföldi pénzneemben megfizetni.

Az egyenlő elbánás elvének, valamint a gazdasági lehetetlenülés szabályának előbb-utóbb természetesen diadalmaskodni kellett, a normális viszonyok között szinte dogmává mérevedett, de a pénzügyi kataklizma idején tarthatatlanná vált Nomináltheoria felett és fenti elveknek az adós javára történő, a kényszeregyezségi eljárás kereteihez, viszonyaihoz mért alkalmazása érdekében joggyakorlatunk a *fictió*hoz folyamodott, hogy az idegen pénzneemben fennálló követelést nem tekintette ettől kezdve pénzbeli szolgáltatásra iránvulónak, mert ugymond az idegen valuta „áru” az árfluctuáció folytán határozatlan, egyre változó érték, ennélfogva ily követelést a Csödönkívüli kényszeregyezs. elj.-ről szóló 4070 915 M. E. rend. 32. § a értelmében az eljárás megindításakor volt pénzértéke, tehát magyar kor. értéke szerint kell érvényesíteni, illetve figyelembe venni. Hogy az idegen valuta csupán a tőzsdei forgalomban, a valuták adásvételre szempontjából, az adós szempontjából, amikor az képtelen a teljesítéséhez szükséges valutákat beszerezni, tekinthető valójában árnak, általános szempontból azonban, mint áru, mű, vagy munkatöljesítmény ellenértéke pénzzolgáltatás, ezek olyan alapfogalmak, amelyekkel a fenti *fictió* alkalmazó bíróságaink nyilvánvalóan és éppugy tisztában voltak, mint azzal, hogy az idegen valuta is határozott érték és csupán az említett kényszerítő körülmények vezettek ahhoz, hogy ezek az alapfogalmak és distinctiók lassanként elhomályosítottak. A *fictió* létrejöttét elősegítette az a körülmény is, hogy a vagyonkimutatás és mérleg összeállítására véget, a kényszeregyezségi eljárásban megejtendő szavazásnak, a szavazatok számbavétele szempontjából amugyis szükséges volt a külföldi pénz-

nemben fennálló követelést magyar koronára átszámítani, azt a magyar korona követelésekkel közös nevezőre hozni.

Ezen fictiós joggyakorlat meggyökeredzése óta a külföldi valutában érdekelt hitelező éppúgy károsodott a kényszeregyezési eljárás folyama alatt bekövetkezett koronaromlás folytán, mint a magyar korona hitelező, hiszen az ő követelése is magyar korona összegben vétegetett számba. ilyenre változtatott át s csak annyiban birt mégis előnyét a magyar koronahitelező felett, hogy ő legalább a követelés esedékességétől a kényszeregyezési eljárás megindításáig terjedő időközben bekövetkezett koronaromlás folytán nem károsult.

A fent előadottakból következik, hogy habár feltétlenül igazat kell adnunk Meszlény Artur nak a „Polgári Jog” 3-ik számában közlétt „Csődönkívüli kényszeregyezés hatálya külföldi pénznemben fennálló követelésekre” című cikkében kifejtett ama álláspontját illetőleg, amely szerint a Kuria P. VII. 5335/924 ítélete hamis praemissára felépítetten és ebből is helytelen következtést vonva állapítja meg, hogy a hitelezőknek a külföldi pénznemben fennálló követelése a kényszeregyezési eljárás megindításával az egyezség létrejötte esetében az egyezési eljárás megindításakor fennálló árfolyamoknak megfelelő összegű magyar követelésekké változnak át és hogy ehhez képest az adós ezen magyar korona összegeknek egyezési hányadát köteles az egyezség értelmében az illető hitelezőknek megfizetni, mégis a kir. Kuria ezen megállapítását, mint a tényleges jogállapot leírását, mint tényleg létező jogi tételt el kell fogadnunk, mert hisz ez csupán konstatálása egy ideiglenesen és a fentvázolt okok folytán kényszerűségből kialakult fictiós bírói joggyakorlatnak, amely soha nem is tagadta, hogy hamis praemissán épült fel.

Mint hogy az egyes kényszeregyezésekbe, a kényszeregyezést jóváhagyó végzésekbe ez a fictió következetesen, minden egyes alkalommal felvetegetett (nem törődve a külföldi hitelezőknek különösen, kezdetben kifejtett ellenállásával és tiltakozásával) s egynehány felfolyamodás eredményre nem vezetvén, a hitelezők kénytelen-kelletlen a 32. §. fictiós magyarázatába belenyugodtak, másfelől az egyes idegen pénznemeknek az eljárás megindításakor árfolyamai is magában a kényszeregyezést jóváhagyó végzésben leszögeztettek, ennél fogva ez esetben az egyezési eljárásnak kivételesen igenis oly hatályt kell tulajdonítani, hogy az az eredeti követelés tárgyát megváltoztatta. Nem oszthatom tehát Meszlény professor ur abbeli nézetét, hogy a kényszeregyezési eljárás, táblás kimutatás és elismerés a szóbanforgó esetben sem fosztotta meg a hitelezőt attól, hogy követelését a rendes bírói uton érvényesíthesse. Azt a hitelezőt például, akinek mondjuk 10.000 cseh korona követelése volt, követelését az adós a táblás kimutatásban elismerte, a cseh korona árfolyama az eljárás megindításakor 100 magyarkorona, a quóta pedig mondjuk 40% volt, megillette $10.000 \times 100 = 1.000.000$ magyarkoronának 40%-a, vagy is 400.000 magyarkorona. Ha adós ezen összeget a megállapított határnapokon megfizette, úgy teljesen és véglegesen szabadult eredeti kötelme alól és nem állhatott fenn, illetve nem maradt fenn hitelező ama joga, hogy 400.000 magyarkorona, helyett a 10.000 csehkorona 40%-át, vagyis 4000 csehkoronát követeljen, vagy esetleg utólag követelje a rendes bíróság előtt azt az értékkülönböztet. amely 4000 csehkorona és 400.000 magyarkorona közt jelentkezik. Ha ily igények jogosultságát post festa elismernők, az évekkel ezelőtt jogerősen létrejött és rég teljesedésbe ment kényszeregyezések egész tömegét lehetne felborítani, ami beláthatatlan következményekkel járna. Annyi azonban tény és egészen természetes is, hogy annak idején az idegen valutában érdekelt külföldi hitelező, aki éppen azért adta el áruját effektíve idegen, értékálló valutában, mert magyaroronára szüksége nem volt s mert követelésének sorsát nem akarta az akkoriban folyton romló magyar korona sorsával összekötni, — ezt a

fictiós joggyakorlat csak nehezen tudta megérteni, még kevésbé tudott abba belenyugodni . . .

A 1922—1923-as évek azután kényszerű változásokat hoztak a gazdasági és pénzügyi viszonyokban, ami nem maradhatott kibátás nélkül a jog alakulása tekintetében átalánosságban, de speciálisan a kényszeregyezségi eljárás terrenumán sem. A magyar korona állandó, egyre rohamosabb értékcsökkenése felszínre vetette és egyre tágabb körben érvényre juttatta a valorizációt, ugyanezen időtájban (1922. év őszén) a korona további értékcsökkenésének feltartoztatása érdekében a külföldi valuták torgalma szigorú rendszabályokkal korlátoztatott s e célból felállították a Devizaközpontot. Ez a körülmény, illetve az idegen országokkal való pénzforgalom korlátozása, megkötöttsége odavezetett, hogy kényszeregyezség esetén most már a külföldi valutában érdekelt, túlnyomórésztben külföldi hitelező került rosszabb, még sokkal rosszabb helyzetbe, mint a belöldi magyarkorona hitelező. Ez utóbbi legalább a quotarészeket esedékeségeinek időpontjaiban kézhezkapta az addig az időpontig mindenestre alaposan leromlott értékű hányadokat, míg ellenben a külföldi hitelező *quotája tovább romlott, mert az esedékességtől számítva hosszabb idő mult el rendszerint, míg a Devizaközpont engedélyt adott az átutalásra és az tényleg foganatosított is. Emellett, — nem beszélve arról, hogy a külföldi valutában érdekelt hitelezőt az a sérelem is érte, mely szerint a külföldi valutának a 4070/1915. M. E. rendelet 32. § a szerint magyarkoronára történő átszámításánál most már nem egy szabad valutaforgalomban kialakult tényleges árfolyamérték, hanem egy alacsonyabb, köz tudomás szerint fiktív devizaközponti árfolyam vételet alapul, (bírság nem lehetett tekintettel a zúgforgalomra!) — súlyosan károsodott a magának effektív idegen valutát kikötött külföldi hitelező az által is, hogy a legtöbbször — nem lévén sem, ott künn, külföldön sem itt nálunk magyarkorona tartozása — nem tudta mihez fogjon a későn és leromlott értékben kézhezvett magyarkoronaakkal, kénytelen volt tehát azokat további tetemes árfolyamvesztéssel a külföldön megfelelő idegen valutára átcserelelni. Nyilván segíteni kellett valamiképp a hitelezőkön általánosságban, de különösképpen a külföldi hitelezőkön, mert a kényszeregyezségi eljárás hovatovább az ő teljes kismimmizésük mellett a legnagyobb üzlettel kezdett kialakulni az adós számára. Aruraktára aranyértékben konserválótott, míg az árut szállított hitelezők évek mulva kaptak leromlott papirkorona vételárkvótákat. De a hitelezők egyenlő elbánásának elvét is, amely most már nem a magyarkorona hitelező, hanem ellenkező irányban a külföldi hitelező terhére tolódot el, újra érvényre kellett juttatni. Alkalmos jogszabály hiányában a felek és bíróságaink a kényszeregyezségben stipulált kikötésekben keresték, illetve szerezték meg az orvoslást, így a legtöbbször akként, hogy a kényszeradós kötelezte magát arra, hogy ha az egyes egyezségi részletek esedékessége időpontjában a magyarkorona zürichi árfolyama alacsonyabb, mint a kényszeregyezségi eljárás megindításakor vagy az egyezség megszavazása, esetleg jóváhagyása időpontjában, ugy kényszeradós a kvótát megfelelően kiegészíti, illetve a fizetést megfelelő magasabb összegben teljesíti. Ezzel azonban csupán a belöldi magyarkorona hitelezőknek igénye volt többé-kevésbé biztosítva, mert ezek ez esedékességek napjain kézhezvették a valorizált kvótákat, de nem a külföldön lakó magyarkorona hitelezőké, akiknél az átutalás idővesztéssel és sz alatt további ázfolyamvesztéssel járt, még kevésbé az idegen valutában érdekelt külföldi hitelezőké, (belöldi ilyen idegen valutában érdekelt nem akadt, mert a belöldi forgalomban általánosságban tiltva volt az idegen valutában történő adás-vétel), akik másról, mint a kvótának az eredetileg kikötött, idegen valutában történő fizetéséről nem akartak tudni, akik az esedékességek napjaira lefixirozott idegen valutaösszegekben látták csak biztosítottnak követeléseik roncsait,*

kvotájuk értékállandóságát. Ezeknél az értékállandóság biztosítására kényszeradós leggyakrabban a következőképp vállalt felelősséget:

1. A külföldi magyarkorona hitelezőket, illetőleg kényszeradós már az esedékesség előtt bizonyos meghatározott időpontig köteles volt a kvotát (esetleg valorizáltan, ha közben romlott a korona, valamely jogosított pénzintézetnél szabályszerű igényléssel kapcsolatban átutalás céljából letétbe helyezni; ha az átutalás és kézhezvétel a mindenkori esedékesség napjára meg nem történt és később a tényleges kézhezvétel napján az illető magyarkorona összeg már kisebb értékű volt, az árfolyamvesztéségnak megfelelő összeget kényszeradós az illető hitelező felszólításának vételétől számított bizonyos idő alatt szintén megfizetni, illetve átutalni tartozott. Azt, hogy a hitelező, mely napon vette át a magyarkoronákat és mi volt ezek árfolyamvesztése az esedékességtől kézhezvételig, elsősorban a hitelező tudta, ez az oka és magyarázata annak a szokásos rendelkezésnek, hogy a hitelező köteles az adóst felszólítani a differenciák átutalására s csupán a felszólítás vételétől számított bizonyos idő alatt tartozott adós a különbözetet átutalni.

2. Az idegen valutában érdekelt külföldi hitelezőnél az ez időtájt létrejött kényszerregezések már számoltak az a helyzettel, hogy az ilyen hitelező eredetileg is legfőképpen azért kötött ki magának effektív idegen valutában való fizetést, mert az értékálló volt, mert nem akarta követelésének sorsát a magyarkorona sorsával összekötni és mert magyarkoronára nem volt szüksége, ha tehát mégis azt kapna kézhez, kénytelen lenne azon árfolyamvesztéssel tudadni, a külföldön, idegen valutára történő átcserelés gyakran igen tetemes költséget sajátjából viselni. Ezért a kényszerregezések elismerték ily hitelezőknek ama jogát, hogy a kényszeradóstól kívánhassák, miszerint nevezett az egyes kvotarészleteket az esedékességkor jegyzett devizaközponti árfolyam alapulvételével egyenértékűként jelentkező külföldi valutában utalja át. Vagyis, habár a 4070/1915. M. R. rendelet 32. §-a kapcsán kifejlődött jogi fikció sem ejtetett el és az effektív külföldi pénzben fennálló tartozást a magyarkoronának a kényszerregezési eljárás megindításakor magyarkorona értékére át kellett számítani, mégis az így jelentkező (időközbeni koronaromlás esetén valorizálandó) kvotarészleteket az egyes esedékességi napokon az illető idegen pénzre visszaátszámítani kellett s a kvotarészleteknek megfelelő, azokkal egyenértékű idegen pénzben kellett átutalni. Az idegen valuta követelés tehát, hogy egymondjam visszavetett idegen valutatarozásáért, csak kisebb összegre zsugorodott. A kényszerregezés tehát csak az esedékesség időpontjára kötötte össze ezen kvotarészletek sorsát a magyarkorona sorsával addig is garantálva egy bizonyos (eljárás megindításakor, egyezés megszavazása vagy jóváhagyása időpontja szerinti) zürichi árfolyamalapot, ettől az időponttól kezdve azonban, vagyis az esedékességek időpontjaira kiszámítottan idegen valutában fixirozta az ily kvotarészleteket. Kényszeradós ilyképen az esedékességek napjain tudta, hogy egyes külföldi hitelezőt mennyi idegen valuta illeti meg, a megfelelő magyar koronaösszeg letétbehelyezésével egyidejűleg ezt a fix idegen valutaösszeget a devisaközponttól minden egyes esedékes napon igényelni tartozott. Ha az engedélyezés és átutalás késett s közben az idegen valuták árfolyama emelkedett, tartozott letétjét a devisakiutalás napjára megfelelően kiegészíteni, hogy a Devisaközpont az eredetileg kért idegen valutaösszeget utalhassa ki, ha pedig a Devisaközpont netán csupán az esedékesség napján letétbe helyeztet magyar koronaösszegnek megfelelő, kevesebb idegen valutát utalt át, köteles volt kényszeradós az engedélyezés és átutalás vele történt közlésekor haladéktalanul, hitelezői felszólítás bevárása nélkül a teljes kvotarészlethez még szükséges idegen valutákat pótlólag igényelni és e célból az ennek megfelelő magyar koronákat pótlólag letétbe helyezni. Kézenfekvő, hogy ily esetben nem lett volna értelemszerűen kényszeradós kötelezettségének hatálybajelölését a hitelező előzetes felszólításá-

tól függővé tenni, hisz elsősorban az adós tudta, hogy mennyi idegen valuta átutalása engedélyeztetett s utaltatott át hitelezőjének és mennyi hiányzik még a teljes, előtte számszerűleg pontosan ismeretes, idegen valutában megállapított kvotarészletekhez. A pénzzolgáltatás ellenkező kikötés híján különben is minden felszólítás bevárása nélkül a hitelező telepén eszékzöldő az esedékesség napján.

Hogy ez a most ismertetett egyezési forma egy s más esetben bizonyos módosításokkal érvényesült csak, az a kényszeregyezés lényegénél, a bizonyos fokig fennforgó szerződésszabadságnál fogva csak természetes, de az is bizonyos, hogy általánosságban, a legtöbb esetben a fenti irányelvek érvényesültek. Teljesen figyelmen kívül hagyását a szóbanforgó elveknek csak azokban a kivételes esetekben láthatjuk, amidőn a hitelezők majdnem kizárólag külföldi pénznemekben voltak érdekelve és egyuttal kényszeradós vagyona is ily külföldi valutákból állott, vagy kedvező véletlen folytán különösebb nehezéssel nélkül volt az egyezés teljesítéséhez szükséges valuta előteremthető. Ez esetben adós a kvotát a kényszeregyezési eljárásról szóló rendelet 32. §-hoz fűződő jogi fikció mellőzésével az effektív idegen valutában teljesítette. Most, hogy koronánk stabilizáltatott s a külföldi valuták értékénél mutaközo fluctuáció a minimumra redukáltatott, a magyar kereskedelem és ipar külföldi hitele szempontjából illetve annak helyreállítása érdekében is igen kívánatos volna, ha ez a kivételes eset újból általánossá, szabállyá válna. A tendencia tényleg ez! A legutóbbi időben létrejött kényszeregyezések már elejtik a Rendelet 32. §-ához fűződő fikciót s nem tesznek különbséget magyar- vagy idegen valutahitelezők között, ezek nemcsak formailag, de lényegileg is azonos százaléku kvotát kapnak s csupán a szavazás szempontjából, valamint a vagyonkimutatás és mérleg összeállíthatása végett történik az idegen valutának magyar koronára való átszámítása. A 32. §-hoz fűződő ama jogi fikcióra, hogy az idegen valutakövetelés nem pénzzolgáltatásra, hanem áruszállításra irányul, hogy annak magyar koronában való értéke összeg szerint határozatlan, már nincs szükség, nem kell már egyfelől adóst a külföldi valuták rohamos áremelkedése folytán előállott gazdasági lehetetlenülés, valamint a normálhitelezők egyenlő elbánásának okából és ezen fikció segélyével mentesíteni az effektív idegen valutában történő kvótális teljesítés alól, még kevésbé szükséges az utóbb kialakult megoldás, a fentemlitett komplikált műveletek segélyével a külföldi pénznemben érdekelt hitelezőket a magyar korona romlással szemben részleg megvédeni, követeléseik roncsaihoz juttatni őket akként, hogy kényszeradós teljesítése effektív idegen valutában történjék ugyan, de kettős redukcióval, először a követelés át- és visszaszámításával, másodszor akvóta megállapításával. Még az is nagyon kérdéses, hogy az elmúlt években, a koronaromlás idején helyes volt-e az eljárás? Szerintem erre csak nemmel lehet felelni s meggyőződésem, hogy amennyiben leg'őbb bíróságunknak n'ódjában állott volna, annakidején maguknak, a kényszeregyezéseknek megalkotásába végső fokon belefolyni, helyesebb, mindenféle fikciót kizáró, a jogeszmét nem sértő megoldást talált volna, hogy ugymondjam a kényszeregyezés sulypontja ez esetben kevésbé a kényszerre, mint inkább az egyezési jellegre esett volna. Így a külföldi hitelező értelmetlenül állott a bírói gyakorlatunk által kifejlesztett fikcióval és komplikált átszámításokkal szemben, ő előtte a saját országabeli, de általában bármelyik állam törvényes pénzneme csak a valutakereskedelem szempontjából lehetett „áru“, ellenben, mint munka, mü, vagy áru-teljesítményének kikötött ellenértéke csak pénz volt az, minden más elbírálást teljes joggal önkényesnek és reá nézve sérelmesnek tekintett. Ily körülmények között már kezdettől fogva helyesebb lett volna egyfelől a belföldi magyar korona hitelezők kvotáját az egyes követelések esedékességeinek időpontjára visszamenőleg valorizálni, másfelől a külföldi, idegen pénznemben követelő hitelezők kvotáját az eredeti ügyleti megál-

lapodás respektálásával, át- és visszaszámítás mellőzésével effektíve az illető kikötött valutában átutaltatni. A felajánlható kvóta persze sokkal alacsonyabb lett volna a felajánlani szokott kvotáknál, alig haladhatta volna meg a 6—10%-ot, de egyszerűbb és ami a fő, reális, a való tényeknek megfelelő lett volna. Hogy a kir. Kuria incidentaliter és évekel utóbb nem kifogásolta a fikciós gyakorlatot, hanem mintegy magáévé tette, a már fentebb kifejtetteknel fogva mégis helyeseltető. A „si fractus illibitur orbis“-nál fontosabb a „quieta non movere“.

Most, hogy pénzünk értéke huzamosabb ideje stabil, a kényszeradósok tartozásai legnagyobbbrészt már ebből az időszakból erednek s a kvotarészletek is előreláthatólag változatlan pénzürték mellett fognak kifizetésre kerülni, tehát praktice véve a kvotát már most kvasi aranyértékben fizetik, láthatjuk mekkora többkövetelmény a jelenlegi kényszeradósokkal szemben a minimális 40%-os kvóta, mint az elmúlt évek kényszeradósaival szemben akár egy jóval nagyobb kvóta. Ez is egyik magyarázata annak, hogy míg éveken át adósok szinte kivétel nélkül eleget tudtak tenni a kényszeregyezésben vállalt kötelezettségeiknek, most a kényszeregyezséget olyan gyakran követi nyomon a esőd.

Dr. Wolf Sándor.

Külföldi joggyakorlat.

A német bírói gyakorlatból. 1. Valorizáció. — Nem köteles a vevő a vételárat valorizálva fizetni, mert ez a kötelezettsége az ügyletkötés idejében (1919.) az idevonatkozó ténybeli és jogi helyzetnek akkor fennálló tökéletlen felismerése következtében nem állapított volt meg. (Entscheidungen des R. G. 109. kötet, 39. old., I. Deutsche Juristen-Zeitung 1925. évi 20. szám, 1550—51. old.)

Ezzel szemben: független a jogerősen megítélt követelés felértékelhetősége attól, hogyan ítélték meg a felek és a bíróság az első perben a jogi helyzetet, vajjon egész követelése iránt vélt-e pert indítani felperes, midőn fel nem értékelte összeget peresített vagy sem és az egész követelésről szándékozott-e ítéletében döntenie a bíróság vagy sem, — lényeges: csak az, objektíve helye van-e felértékelésnek. (Ü. o. 375. old. D. J. Z. i. h.)

Felértékelés felső határa az értékcsökkenés teljes kiegyenlítése. Ez nem esik egybe a pénz vásárlóerejével. (Ü. o. 148. old. D. J. Z. i. h.)

PéNZ letéteményese is köteles a letett pénzt az elértektelenedéstől megóvni. Evégből devizákba vagy dologi javakba kell fektetnie. (Ü. o. 183. old. D. J. Z. i. h.)

Nincs helye a nagyarányú márkaromlás idején elkótyavetélyt dolog elidegenítését tárgyzó ügylet *tévedés címén való megtámadásának*, mert amennyiben az eladó a pénz vásárlóereje felől tévedésben volt, ez a tévedés nem a pénz valamely tulajdonságára vonatkozott, hanem a forgalmi életnek a pénz cseréértékéről táplált vélekedésére. Ez pedig csak *indokbeli* tévedés. (R. G. 1925. július 11. V. 130/1925. D. J. Z. 1925. évi 20. szám 1558. old.)

Helye van abszolút alapon számított, illetve fedezeti vételen alapuló, nemteljesítés miatti kártérítésnek akkor is, ha az infláció okozta eltolódás